

vzgoje, zastopniki otroških organizacij itd., ki so s 1 dejavnosti obogatili vsebir

Knjiga zajema vse knjige to je šest referatov in kor njih obravnavale tri komisije

Prva komisija je obravnavala: Družina in komu otrok, druga: Vloga šole organizacij pri razvoju otroka, likovanju družbene zav mladine, tretja: Književni in radio pri vzgoji otrok. V OKVIRU TUDI

katerih so se sešli družine delavci ter zastopniki organizacij, je bilo podčrtano, da užitni organi in razne komisije mnogo prizadevale pri vprašanj otroškega varstva da pa je to delo treba še razvijati.

Knjiga, ki je zbrana in objavljena v knjigi, bo koristno služila pri vzgoji in splošnem otroku in mladine.

N. J.

Obzornik

O ZDRAVSTVENEM VARSTVU OTROKA V BELGIJI

Med prvo svetovno vojno so v Belgiji ustanovili »L'Oeuvre Nationale de l'Enfance«, službo otroškega varstva, ki je bila z zakonom sprejeta 5. IX. 1919. Po sklepu narodne skupščine je naloga te službe, da v deželi razvija otroško varstvo, in sicer s socialnomedicinskim nadzorstvom nad ustanovami za matere in otroke, z zdravstvenim prosvetljevanjem in vzgojo ljudstva ter končno z raziskovanjem in proučevanjem problemov v zvezi z otroškim varstvom.

Službo otroškega varstva (tule jo odselej na kratko imenujemo SOV — op. pis.) finansira ministrstvo za zdravstvo, ki je obenem njen vrhovni nadzorni organ. Vodi in opravlja pa službo otroškega varstva višji svet z generalnim ravnateljem na čelu. Višji svet sestoji iz 40 članov, izbranih osebnosti, ki delajo na področju otroškega varstva. Za pomoč v strokovnih vprašanjih je pri Višjem svetu tudi še Višji zdravstveni odbor, ki ga sestavljajo pediatri in ginekologi. Ta odbor raziskuje in proučuje vprašanja zdravstvenega značaja, obenem pa sestavlja delovne načrte in usmerja delo celotne organizacije glede

na stvarne potrebe s stališča preventivne medicine. V posameznih pokrajinah dežele imata Višji svet in Višji zdravstveni odbor vsak svoje pokrajinske odbore, katerih pomen pa je predvsem upravnega in posvetovalnega značaja.

Socialnomedicinsko nadzorstvo nad ustanovami za matere in otroke. Organizacija otroškega varstva nasploh je pretežno v zasebnih rokah. Samo tam, koder zasebna pobuda v tej smeri ni dovolj učinkovita, organizira zadevno delo SOV sama. Vse zasebne ustanove pa mora najprej odobriti SOV, ki jih tudi podpira in svoje delo koordinira z njihovim, seveda v skladu z razvojem preventivne medicine. Nadalje se morajo zasebne ustanove ravnati strogo po navodilih tehničnega značaja in smernicah, ki jim jih okvirno nakazuje Višji svet ob sodelovanju Višjega zdravstvenega odbora. Organi socialne medicine pa imajo na skrbi, da po vseh ustanovah nadzirajo upoštevanje osnovnih načel otroškega varstva.

Nosečnice. Posvetovalnic za noseče je v deželi nad 300. Njih naloga je, da sleherno nosečnico duševno in telesno pripravijo na porod in materinstvo. V ta namen priporočajo bodočim materam, da pridejo v posvetovalnico vsaj vsaka

2 meseca. Posvetovalnice so pod vodstvom enega ali več zdravnikov ginekologov, ki so jim v pomoč medicinske sestre — socialne delavke. V sedmih materinskih domovih, ki jih podpira SOV, pa v predporodni in poporodni dobi nudijo zavetje in oskrbo ženam, ki so same brez družine.

Mati in novorojenček. Z ustanavljanjem lastnih in podpiranjem zasebnih porodnišnic hoče SOV vsem ženam v teh ustanovah zagotoviti, kar največ more, saj porodnišnice kot vmesni člen povezujejo prenatalno in postnatalno varstvo.

Naj tu opozorimo na vidne uspehe, ki so jih v Belgiji dosegli v borbi proti umrljivosti dojenčkov do 1. leta starosti. Največja je danes umrljivost dojenčkov v perinatalni dobi (v prvem mesecu življenja). Zato si prizadevajo, da čimbolj izpopolnijo prenatalno zaščito, obenem pa čimveč pažnje posvečajo porodom samim in raznim ukrepom za varstvo novorojenčkov in nedonošenčkov. Tako se SOV trudi, da uredi v deželi določeno število centrov za nedonošenčke, in to z visoko usposobljenim strokovnim osebjem in s čimboljšo opremo.

Postnatalna služba je poverjena patronažnim sestram, ki materam nudijo stalno pomoč v poporodni dobi. Sestra obišče mater že v porodnišnici, jo nagovarja in spodbuja k dojenju, obenem pa ji nudi moralno oporo in včasih tudi materialno pomoč. Tako mimogrede vzpostavi tudi kontakt s SOV. Že v prvih dneh po prihodu iz porodnišnice obišče ta sestra mater tudi na domu. Da ji po potrebi razne nasvete, pokaže, kako naj koplje otroka, predvsem pa jo opozori na važnost dojenja. Delo te patronažne sestre je končano, ko je otrok vpisan v posvetovalnico za dojenčke oziroma ko ga v oskrbo prevzame zasebni zdravnik.

Dojenček in predšolski otrok. Posvetovalnica za dojenčke je profilaktično vzgojni center, kjer ne zdravijo bolnih otrok, pač pa si prizadevajo za zdravje

in pravilen razvoj otrok do 3. leta starosti. Zdravnik, ki vodi posvetovalnico, pouči matere o vsem, kar morajo vedeti o načinu otrokovega življenja, in jim potrebno svetuje. Patronažne sestre pa jim pomagajo, da se doma znajo ravnati po zdravnikovih navodilih.

Po hribovitih krajih dežele obiskuje sestra dojenčke po domovih. Vsake tri mesece, po potrebi pa vsak mesec, jih pregleda tudi sektorski zdravnik, ki obenem skrbi za nadzorstvo nad dojenčki po domovih. Koder to zahtevajo krajevne razmere, imajo za dojenčke urejeno potujočo posvetovalnico, tako da strokovno osebje z avtom obiskuje posamezne vasi.

Posvetovalnice za otroke od 3—6 let imajo po vseh večjih centrih.

Dečji domovi in kolonije za majhne otroke sprejemajo slabotne oziroma bolehe otroke v oskrbo za nedoločen čas. SOV ima sama na razpolago dva večja doma in eno kolonijo za otroke od 2—6 let. Seveda ima za otroke te starosti poseben oddelek tudi v drugih svojih kolonijah.

Jasli, ki jih imajo v Belgiji 47, so po svojem obeležju izključno socialna ustanova. Vanje sprejemajo čez dan otroke zaposlenih mater.

Dalje ima SOV na skrbi varstvo otrok do 7. leta starosti, kar jih je oddanih v oskrbo proti plačilu, bodisi v posamezne družine ali pa v zavode.

Šolski otroci. Šolskim otrokom in mladostnikom so namenjene ustanove na prostem oziroma tako imenovane gozdne šole. Tudi te ustanove mora odobriti SOV, ki jih denarno podpira in obenem seveda nadzira, če delujejo v skladu z zadevnimi predpisi.

Poleg tega ima SOV sama nekaj kolonij za najslabotnejše otroke. Razen posameznih kolonij in internatsko urejenih oddelkov za oskrbo bolnih otrok so pa še druge ustanove, ki za časa počitnic skrbijo za zdrave šolske otroke. Režim življenja po kolonijah tako za dečke kakor

za deklince je vsepovsod prilagojen njihovemu zdravstvenemu stanju.

Končno ima SOV še dva zdravstveno pedagoška inštituta za otroke, ki so s pedagoškega vidika zaostali, težko vzgojiljivi, imajo afektivne okvare ali pa so nevrolabilni (vendar ne epileptični). Način življenja po teh domovih in tudi šolanje je prilagojeno pač stanju oskrbovanih otrok.

Z vsem tem pa raznovrstne dejavnosti SOV še niso izčrpane.

V socialni službi za pomoč družinam poslujeta **dva laktarija**, t. j. centra za zbiranje in razdeljevanje materinega mleka. Matere, ki so pripravljene odstopiti svoje mleko, so zdravniško pregledane. Mleko se zbira dnevno. Najprej ga s številnimi preizkusi pregledajo. Nato ga sterilizirajo, vskladiščijo in razpošiljajo po vsej Belgiji in tudi v Belgijski Kongo.

Zdravstvena vzgoja. Službi otroškega varstva je z zakonom poverjena tudi skrb za zdravstveno prosveto. Pri tej dejavnosti ji služi več načinov:

- a) individualni kontakt z materjo in družino, ki ga vzpostavlja in vzdržuje predvsem patronažna sestra, nato pa zdravnik v posvetovalnici in socialni delavec,
- b) skupinsko delo, n. pr. z bodočimi materami, s starši itd.,
- c) brošure, letaki itd.,
- č) časopisi, radio, razstave.

Razen tega si SOV prizadeva tudi za nadaljevanje in izpopolnjevanje zdravstvene prosvete oziroma vzgoje, in to po strokovnem osebju (zdravnikih, sestrah), po tisku, radiu, razstavah, kongresih itd.

Raziskovanje in proučevanje. Po zakonu iz leta 1919 je SOV posvetovalni organ vlade. Zato v njegovem imenu Višji svet po potrebi daje mnenja o vseh zadevah, ki se tičejo otroškega varstva. V ta namen je potrebno stalno raziskovalno delo in proučevanje vseh zadev-

nih problemov, kot je zdravstveno stanje belgijskih otrok in še druga vprašanja v zvezi z varstvom matere in otroka pri njih. Vse to raziskovalno delo in proučevanje vodi Višji zdravstveni odbor.

Osrednje glasilo službe otroškega varstva pa je »L'enfant«, ki izhaja že od leta 1919.

Dr. M. S.

KONTRACEPCIJSKA SLUŽBA V DISPANZERJU ZA ŽENE — SLOVENSKE KONJICE

Z delom se je pričelo leta 1957. Kontracepcijsko službo opravlja dr. Topolšak. Do sedaj je bilo zajetih preko 90 žena. Od teh se je le ena vrnila s prošnjo, naj jo obišče terenska sestra zaradi socialnega izvida za ab. Ob obisku je bila žena opozorjena, kako naj uporablja diafragma, kolike važnosti je redna uporaba in kakšne so nevarnosti splava za ženo.

Prve interesentke so bile le intelektualke. Kmalu so se ogrele tudi kmečke in delavske žene, med njimi še celo take, ki so iz verskih pomislekov sprva omahovale. Zdi se mi, da je to že velik korak naprej za kmečko ženo, če se odloči in se da glede regulacije rojstev o vsem poučiti, pač z namenom, da si pomaga tudi sama. Redki so primeri, ko se mož s tem ne strinja. So pa vendarle še! Tako se je n. pr. tudi že zgodilo, da je mati po 6 otrocih večkrat splavila, diafragma je pa kljub temu prinesla nazaj v dispanzer, češ da je mož proti temu. Nasprotno pa imamo moške, ki so tako napredni, da so žene sami opozorili oziroma jih napotili v kontracepcijsko posvetovalnico. Ob hišnih obiskih mi žene potem pripovedujejo, da sta oba (ona in mož) zelo zadovoljna, kar je razumljivo, saj neprestani strah pred novo nosečnostjo ne vpliva dobro na zakonsko življenje. Že v več primerih so stare mame v razgovorih z mladino ženami izrazile obžalovanje, da ni bilo teh sredstev na

razpolago že takrat, ko so bile same še mlade, pa bi si tako ohranile zdravje.

Sprva so bile v dispanzerju za kontracepcijo določene ure. Na željo žena pa se to delo že nekaj mesecev vrši med ginekološkimi in poporodnimi pregledi žena. Verjetno so si to zaželele, ker se v podeželskem kraju žene med seboj več ali manj poznajo.

Diafragme ima na zalogi zdravstveni dom. Pasto so žene kupovale nekaj časa v lekarni, na hišnih obiskih pa sem zasledila, da jim je to neprijetno, ker si pač nobena ne želi, da bi o njenih intimnih zadevah vedelo kaj več ljudi. Zato smo uredili tako, da si žena lahko oboje nabavi v zdravstvenem domu. Iz istega vzroka dela zdravnik v času kontracepcijske posvetovalnice sam, sestra mu le prej vse pripravi.

Želimo, da bi zajeli čim več žena. Tako bo žena rodila res tedaj, ko se ji bo to zdelo najbolj primerno. Vsak otrok bo pa zaželen in tudi v družini lepo sprejet, kar bo brez dvoma dobro vplivalo na njegov razvoj.

Vsako ženo po porodu bodisi babica ali sestra povabi v dispanzer. Tu jo opoziroma na važnost poporodnega pregleda kakor tudi na smisel kontracepcije.

Imeli smo tudi primere, ko se je pri ženah, ki so prišle po diafragmo, odkrilo obolenje, ki zanj prej še sama ni vedela. Torej je tudi s tega vidika koristno, če žena dobi pobudo, da pride na ginekološki pregled.

Za socialno šibke plača občinski ljudski odbor, tako da pri nas ni primera, ko bi si žena zaradi slabih socialnih razmer ne mogla nabaviti kontracepcijskih sredstev. Po vsej verjetnosti bo pa zanje še več zanimanja, kadar bo to vprašanje urejeno in bodo ženam povsod nudili pomoč tudi v tem pogledu. Prepričana sem, da prav zaradi tega marsikaterega splava v bodoče ne bo, saj si žene z njim le prepogosto nakopljejo razna obolenja, ki so velika gospodarska obremenitev tudi za skupnost.

Več uspehov na tem področju pa bomo dosegli, kadar bomo vsi zdravstveni delavci gledali enotno in se z vso požrtvovalnostjo lotili nalog, saj iz nešteti primerov vemo, da je uspeh slehernega dela še največ odvisen od poglobljene zavesti subjektivnih činiteljev. Seveda bo pa ena prvih nalog, da prosvetlimo ne samo naše žene, ampak tudi može.

Fanika Šuc,
medicinska sestra

KAJ PRIVEDE BOLNIKE DO TAKO IMENOVANE MENEŽERSKE BOLEZNI?

Problem je v tem, da si premnogi »sodobni« ljudje, ki so trudni zaradi nenehnega dela in snovanja, ne privoščijo ali ne morejo privoščiti primerne in izdatnega počitka. Dunajski docent dr. W. Birkmayer je to zadevo razložil takole:

Življenje je postopek, pri katerem se porablja energija. Energija služi po eni strani za vzdrževanje življenjskih dogajanj v telesu, po drugi plati pa se porablja zaradi celotnih storitev, ki jih terja od nas okolje. Ritmično menjavo porabe in obnove energije uravnava dva oddelka našega vegetativnega živčnega sestava. Porabo energije uravnava simpatično živčevje, obnovo energije pa parasimpatično. Vzburjenje simpatičnega živčevja privede človeka do zvečanega sproščenja energije in do večje storilnosti. Zdrav je tisti človek, ki ima izravnano bilanco energije. Pri njem sta poraba in obnova energije izenačena. Kadar pa je ta bilanca porušena, pride najprej do prevelikih dražljajev v simpatičnem živčevju. Le-to začne čez čas pešati in končno pride zaradi premajhnega dovoda kisika do okvar na posameznih organih, najpogosteje na možganih in srcu. Vzroki bolezenskim vzburjenjem simpatičnega živ-

čevja so torej: hitri tempo našega življenja, prizadevanje za čim večjo storilnost, prehudi optični in akustični dražljaji, zlasti po velemestih, in slednjič tesno sožitje mnogih ljudi na majhnem prostoru.

Težave, ki jih imajo bolniki z vznemirjenim simpatičnim živčevjem, so: nespečnost, živahne sanje, povečana zdražljivost za slušne in druge dražljaje, notranji nemir, strah, povečana občutljivost za bolečine, neješčnost in zapeka, nadalje bolečine v glavi, suha usta in grlo, težka sapa, pospešeno utripanje srca že pri neznatnih dogodkih, nenadno potenje, zlasti na rokah. Uživanje črne kave te težave še stopnjuje.

Bolniki, ki teh prvih opozorilnih znamenj ne upoštevajo, pridejo v stanje vegetativne izčrpanosti. Ta se kaže v hudi utrujenosti, zlasti zjutraj, ali v znamenjih utrujenja že po kratkem delu. Tako prizadeti ljudje čutijo povečano potrebo po spanju, a se zbujaajo nespóčiti. Nadalje čutijo nekako omotico v glavi, nesposobnost, da bi jasno mislili, negotovost, pobitost, nevoljo do dela, neodločnost, pomanjkanje iniciative, slabo voljo za zabave in razvedrila, srčne bolečine, mrazenje zlasti po rokah in nogah, hudo pozabljivost, nesposobnost za koncentracijo misli, izgubo ali oslABLjenje seksualnih funkcij in še kaj. Uživanje alkohola te težave še poslabša, črna kava pa jih prehodno zboljša.

Taka stanja telesne in duševne izčrpanosti prištevajo danes k tako imenovani »menežerski bolezní« (Manager disease), ki je nasledek neprekinjenega dela v odgovornih službah. Le-temu se pridružijo še družabne obveznosti, ki so v zvezi s pitjem črne kave in alkohola ter skrajševanjem tako potrebnega nočnega počitka.

Najboljše zdravilo zoper takšno stanje, ki bolniku lahko občutno skrajša življenjsko dobo, je pravočasna ureditev dosedanjega pretiranega življenja. Pri tem mora natanko paziti, da bo zvečer

ob pravem času legel. Če spočetka ne bo mogel zaspati, mu zdravnik lahko predpiše kakšno sodobno pomirjevalno zdravilo. V soboto in preko nedelje naj gre v prosto naravo, kjer naj se zmerno giblje. Letni dopust naj bi si uredil tako, da bi šel trikrat na leto za dva tedna na odmor v kakšen kraj z zmernim podnebjem. Dolge vožnje z avtomobilom (denimo po Italiji, kjer si potniki ogledujejo vse mogoče zgodovinske znamenitosti) človeka samo utrujajo. Tudi premočno sončenje je škodljivo. Opoldanski počitek, ki daje organizmu nov potencial energije, je treba dobro izrabití.

Najbolje pa je, če začnemo bolezen zdraviti s primerno preureditvijo življenja že po prvih znamenjih preutrujenosti.

Dr. M. K.

ALI BOMO ZOPET IMELI LETOS EPIDEMIO GRIPE?

Strokovnjaki za gripo pri SZO menijo, da ni izključeno, da bo azijska gripa letošnjo zimo spet nastopila svojo pot preko celega sveta. Vendar pa domnevajo, da tisti, ki so lani oboleli — in teh je skoraj polovica prebivalstva sveta — letos ne bodo dobili gripe.

M. K.

NOV ANTIBIOTIKUM ZOPER STAFILOKOKE

Odkar je v rabi penicilin, se množijo nekatere bolezni (n. pr. furunkuloza, angine in gnojne infekcije ran), ki jih povzročajo za penicilin in druge antibiotike odporni stafilokoki. Te bolezni so zlasti pogostne in nadležne pri osebju in bolnikih po kirurških oddelkih bolnišnic. Zdaj so pa »Bristol Laboratories« v ZDA naredili nov antibiotikum »Kanamycin«, ki deluje tudi zoper te uporne stafilokoke.

M. K.

POMIRJEVALNA VEST

Indijski zdravniki so ugotovili, da sta angina pectoris in koronarna tromboza pri vegetarijancih prav tako pogostni kakor pri ljudeh, ki uživajo meso. Tudi pri Sikih, ki iz verskih razlogov ne kadijo, nista ti dve bolezni nič bolj redki kakor pri drugih Indijcih.

M. K.

NOV STROJ ZA USPAVANJE

Neka ameriška tovarna izdeluje zdaj nekakšne prenosljive elektronske priprave, ki delajo padajočemu dežju podoben šum. Le-ta deluje s svojo enolično enakomernostjo uspavalno. Te naprave hkrati prekrivajo tudi morebiten hrup in ropot.

M. K.

NOVO ČETVERO CEPIVO

Ameriški tvrdki Parker Davis & Co je uspelo, da je ustvarila četvero cepivo zoper davico, oslovski kašelj, tetanus in poliomieltis. Imenovali so ga »Quadrigen«. Za zdaj še ni v prometu, računajo pa, da bomo kmalu lahko z eno brizgalko cepili kar proti štirim boleznim.

M. K.

BIVŠE ZDRAVILIŠČE SO PREURE- DILI ZA ZIMSKI ŠPORT

Švicarji so bili pred nekaj leti v veliki zadregi, kaj naj naredijo iz Leysina, tega svoje dni tako slovečega visokogorskega zdravilišča. Tam je slavni profesor Rollier od leta 1904 pa do nedavnega v sončnih višavah z uspehom zdravil zlasti kostno in sklepno tuberkulozo. V njegovo oskrbo so prihajali bolniki skoraj iz vsega sveta. Prvi, ki je v Švici

začel zdraviti neke bolezni s sončnimi žarki, je bil pravzaprav kirurg Bernhard (1902). Opazil je namreč, da kmetje v švicarskih planinah izpostavljajo sveže meso soncu in zraku in ga s tem ohranjajo dalj časa užitnega. Že po drugi svetovni vojni, ko so začeli tuberkulozo uspešno zdraviti z novimi zdravili in s tem tudi skrajševati čas zdravljenja, se je dotok bolnikov vse bolj manjšal. Ko je osiveli profesor Rollier umrl, so Švicarji začeli misliti na to, da bi bivšo zdraviliško naselbino s številnimi sanatoriji spremenili v kraj za zimski turizem; saj ima vse klimatične in tudi terenske prednosti. Vendar so se spočetka bali, da bi »preteklost« Leysina odvrčala turiste, ki bi jih spominjal na bivše bolnišnice in sanatorije preveč spominjal na bolezen. Pogled na prazne luksuzne bolniške stavbe pa jih je spodbudil, da so v Leysinu opremili 1500 postelj za turiste, uredili tri vzpenjače za smučarje, novo železnico, kurljiv bazen za plavanje in še kaj. In zmagali so! Po poročilu Turističnega društva je Leysin lansko leto obiskalo nekako 20 000 zimskih športnikov. Število bolnikov pa se je lani skrčilo na 2637. Zato pravi na koncu poročilo, da je Leysin, ki je bil še pred kratkim kraj »trpljenja«, danes kraj »veselja«, kamor trumoma prihajajo ljudje, da bi se oddahnili in raztresli.

M. K.

UMETNE SRČNE ZAKLOPKE

V nekem laboratoriju vseučilišča v Wisconsinu (ZDA) živi že nekaj časa pes, ki so mu vstavili srčno zaklopko iz umetne snovi. Zdravniki operaterji upajo, da bodo v nekaj letih takšen poseg lahko tvegali tudi pri ljudeh, ki bolehalo za hudo srčno hibo (okvaro zaklopke).

M. K.